

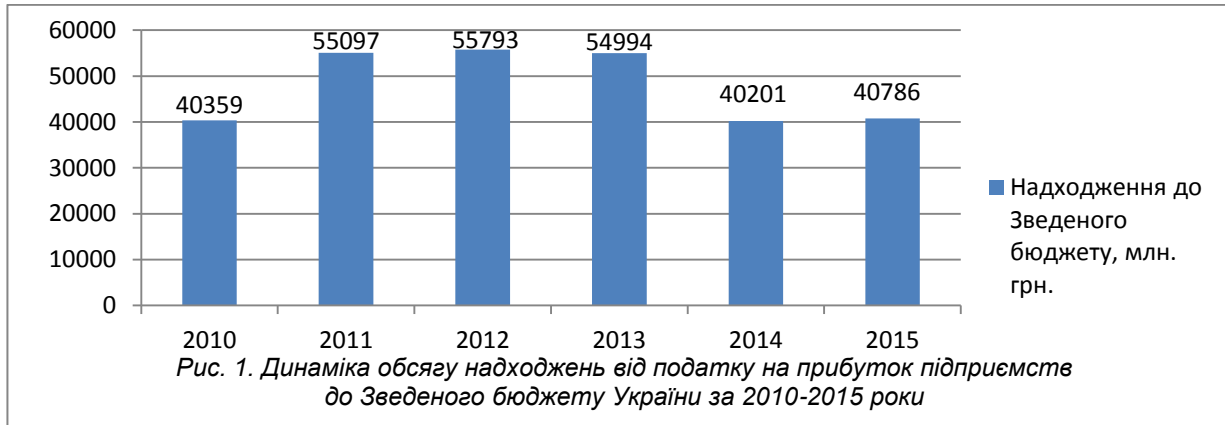
МІЖНАРОДНА ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК

На разі під час формування фінансових відносин в Україні актуальними є питання, які стосуються оподаткування, зокрема проблем податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Податок на прибуток є одним з найбільш бюджетоутворюючих податків, який сплачується юридичними особами. Сучасний стан економіки нашої держави вимагає загострення уваги на проблемах оподаткування, в числі яких є формування розумного підходу до вирішення проблем податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Саме тому покращання сучасного стану податку на прибуток підприємства є однією із найважливіших соціально-економічних проблем, від швидкого вирішення яких значною мірою залежить подальший розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

Метою є дослідження вітчизняної та зарубіжних практик щодо ставок податку на прибуток та визначення перспективних напрямків впровадження міжнародної практики оподаткування податком на прибуток в Україні.

Податок на прибуток – один з найпопулярніших податків у світі. Останнім часом в країнах Європи формується тенденція поступового зменшення податку на прибуток. Його середня ставка становить близько 22 %, тоді як ще кілька років тому перевищувала 30 %. Зокрема, у країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону середній розмір цього податку складає 28 %. На Кіпрі, у Болгарії, Албанії, Сербії, Боснії та Герцеговині ставка податку становить 10 %. Польща і Словенія з 2004 року знизили цей податок до 19 %, а Угорщина до 16 %. Саме завдяки цьому та дешевій вартості робочої сили чимало світових виробників звернули свою увагу на зазначені країни. Україна також намагалася не відставати від тенденцій в світі, поступово зменшуючи ставки податку на прибуток. Так, якщо з 2004 по 2010 рр. ставка становила – ще 25 %, а із прийняттям Податкового кодексу: з 1 квітня 2011 р. – 23 %, з 1 січня 2012 р. – 21 %, з 1 січня 2013 р. – 19 %, з січня 2014 р. – мало би бути 16 %, але враховуючи складну економічну ситуацію в Україні, подальше зниження ставки призупинено, і станом на 2016 рік вона становить 18 %.

Податок на прибуток займав друге місце після ПДВ за значущістю у доходах Державного бюджету України, а у 2015 р. – аж четверте. Це пов'язано з тим, що надходження від податку на прибуток, порівняно з попередніми роками, значно зменшились у 2014–2015 р. На рисунку 1 зображено динаміку надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України за 2010–2015 рр.

У 2014–2015 рр. спостерігаємо значне зменшення надходжень від податку на прибуток на 14,8 млрд грн порівняно з 2013 роком. Найбільшу питому вагу (58,9 %) в загальних нарахуваннях 2015 р. займають підприємства, найменшу (1,8 %) – банки. Однак у 2015 р. надійшло до бюджету податкових надходжень 453,7 млрд грн, що на 105,8 млрд грн більше ніж у 2014 р. Одним із чинників таких змін у податкових надходженнях є девальвація гривні та коливання курсу долара США щодо національної валюти. В результаті встановлення банками завищених відсоткових ставок, українські підприємства знову опинились у кризовому стані. До того ж відбулась милітаризація економіки України. Отже, обсяг надходжень до державного бюджету зменшився.

І хоча ставка податку на прибуток в Україні досить низька, порівняно з Європою, у світі існують країни з нульовою ставкою на прибуток, яка спостерігається в офшорних зонах (Бермудські та Кайманові острови та острів Мен). Проте встановити нульову ставку податку на прибуток може собі дозволити невеликий регіон або окреме місто, але не така велика країна, як Україна, оскільки протягом 2004–2013 рр. надходження від даного податку посідали лідируючі місця серед джерел наповнення доходів державного бюджету. А отже запровадження нульової ставки податку на прибуток в Україні призведе до перевищення видатків бюджету над доходами, тобто бюджетного дефіциту, що в свою чергу є однією з головних причин інфляції. Звісно бюджетний дефіцит — явище майже постійне в економіці кожної держави. Для населення

наявність дефіциту має опосередковане значення, але воно бере участь у поверненні залучених для покриття дефіциту коштів шляхом сплати податків.

Про деякі країни можна сказати, що вони полуофшори. Такі як Ліхтенштейн, Кіпр, де ставка податку на прибуток складає 12,5 %. Мета невисокої ставки податку на прибуток – залучання закордонних активів (інвестицій). Проте одного податку з низькою ставкою в такому випадку замало, необхідно враховувати і інші фактори. Щороку Світовим банком публікується рейтинг країн за легкістю ведення бізнесу в них. При цьому оцінюються нормативні акти, що регулюють діяльність малих та середніх підприємств, та порядок їх застосування на практиці. В 2016 році Україна піднявшись на 13 позицій посіла 83 місце з 189 країн світу, що є позитивною тенденцією. Але враховуючи той факт, що Україна знаходиться в стані фактичної війни з Росією, що в свою чергу негативно відображається на її економічному становищі, в експертному середовищі панує думка, що поточна негативна економічна ситуація в Україні призведе до суттєвого погіршення позицій вже у наступному році. Проте якщо уряд послідовно реалізовуватиме економічні реформи, можна розраховувати не тільки на збереження, але й на покращення позицій України в світових рейтингах легкості ведення бізнесу.

Існують країни, де податок на прибуток значно вище, ніж в Україні. У США податок на прибуток становить 40 %. В Європі лідером за розміром податку на прибуток є Франція – 38 %, у Німеччині – 29,6 %, в Італії – 31,4 %, у Бельгії – 34 %, а в Японії – 35,65 %. Високі ставки податку притаманні країнам з усталеною економічною моделлю.

Рівень ставки податку на прибуток в Україні нарівні з Білорусією. В рейтингу країн за величиною ставок податку вони посідають 28 місце. Поруч у рейтингу Польща та Чехія, в яких податок на прибуток становить 19 %, у Латвії та Литві – 15 %, в Румунії – 16 %. Ставка податку на прибуток в Туреччині та Росії – 20 %. Отже, на відміну від вітчизняної практики, механізм оподаткування прибутку юридичних осіб у світовій практиці активно використовується для регулювання соціально-економічних процесів. Вдосконалення справляння податку на прибуток в Україні повинне не тільки враховувати світовий досвід, але й особливості вітчизняної економіки. В цілому виходить, що ставка податку на прибуток в Україні близька до інших країн, які теж ще знаходяться на стадії розвитку. Але доцільним, на наш погляд, є зниження ставки податку на прибуток в Україні до рівня 15%, що, з одного боку, сприяє виходу бізнесу з "тіні", з іншого боку, дає розвиток малому та середньому бізнесу. Такі дії призведуть до поступового збільшення надходжень до державного бюджету. Також досить важливо подбати про доцільний розподіл податкових надходжень. Тільки виважена податкова політика здатна забезпечити необхідні умови для функціонування суб'єктів господарювання і створити необхідні умови для становлення економічного потенціалу України.